

visai kaip žvaigždės

Katherine Paterson

Visai kaip žvaigždės

Geriausios pasaulio rašytojų ir dailininkų knygos vaikams

Versta iš:
Katherine Paterson
THE SAME STUFF AS STARS
HMH Books For The Young Readers,
Boston, 2016

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

© Kūrinio teisės priklauso *Minna Murra, Inc.*, 2002
© Kūrinio įžangos teisės priklauso *Minna Murra, Inc.*, 2016
© Tekstas, Katherine Paterson, 2002
© Viršelio iliustracija, Alexander Jansson
© Viršelio dizainas, Opal Roengchai
© Ištrauka iš eilėraščio „Take Something Like a Star“ iš knygos *The Poetry of Robert Frost* (sudarė Edward Connery Lathem), 1949, © 1969 *Henry Holt and Co.*,
© 1977 Leslie Frost Ballantine.
Išspausdinta gavus *Henry Holt and Company, LLC* leidimą.
Visos teisės saugomos.
Pirmą kartą 2002 metais anglų kalba pavadinimu *The Same Stuff as Stars* Jungtinėse Amerikos Valstijose išleido *Clarion Books*.
Lietuvių kalba išleista susitarus su *Clarion Books*,
Houghton Mifflin Harcourt leidybos ženklu.
© Vertimas į lietuvių kalbą, Vytautas Varanius, 2019
© Leidykla „Niekio rimto“, 2019

Katherine Paterson

Visai kaip žvaigždės

Iš anglų kalbos vertė Vytautas Varanius

Vilnius
2019

Įvadas

Daugiau nei prieš dvidešimt penkerius metus buvau pakviesta sakyti kalbos skaitytojų draugijoje. Susitikimas įvyko ne kieno nors namuose, mokykloje ar bibliotekoje, o viename iš Vermonto valstijos kalėjimų. Būrelis kalinių perskaitė *Smarkuolę Gilę Hopkins* ir panoro apie knygą pasikalbėti su pačia autore.

Tai buvo mano pirmoji ekskursija į kalėjimą. Mano drašuolis vyras kurį laiką kalėjo Selmoje, kai buvo kovojama už piliečių teises, tačiau pati asmeniškai apsilankyti tokioje įstaigoje dar neturėjau progos. Panašiai kaip ir patikrinimo oro uoste metu, paprašyta atiduoti savo rankinę bei lagaminą, nusisegti grandinė, išsiverti auskarus ir galop nusiauti batus, mažumėlę nervinausi. Pirmą kartą gyvenime turėjau pereiti metalo detektorių, o paskui mane nuvedė pro eilę sunkių metalinių durų, kurių antros atsiverdavo tik tada, kai man už nugaros užsidarydavo pirmosios.

Galų gale patekau į didelę salę, kur sutikau mane pakvietusį prižiūrėtoją, keturias moteris ir dvidešimt vyrų, susėdusių prie didelio, ilgo stalo.

Buvau gerojai sunerimusi ir jaučiausi keistai. Suprantat, neįsivaizdavau, kaip geriau pradėti pokalbį pakliuvus į tokią situaciją. Kai sutinki žmogų, apsirengusį oranžinės spalvos drabužiais, galima jam pasakyti: „Man patinka jūsų apranga.“ Arba paklausti: „Kuo jūs užsiimate gyvenime?“ Tačiau netrukus su kaliniais pradėjome šnekučiuotis apie *Gilę Hopkins* ir apie tai, ką jiems suteikė ši knyga. Ištikimų gerbėjų būryje mano nerimas tiesiog ištirpo.

Vienas jaunas vyriškis pareiškė, jog būdamas paauglys kurį laiką praleido priežiūros centre prižiūrimas globėjos, kuri buvo jam nepaprastai gera. Ji pasiūlė jam perskaityti šią knygą, tačiau – vyriškis

gūžtelėjo pečiais ir tarė: „Tada aš buvau toks vaikas, kuriam nepatikdavo, kai kas nors imdavo aiškinti, ką turėčiau daryti. Matyt, dėl to ir atsidūriau čia. Galop visgi perskaičiau knygą. – Paskui patylėjęs pridūrė: – Dabar suprantu, ką mano globėja turėjo omeny.“

„Klausu tik iš smalsumo, – įsiterpė prižiūrėtojas, – kiek iš jūsų esate buvę globos namuose?“

Visi iki vieno kaliniai iškėlė rankas.

Tada kažkuris iš jų paklausė: „Manote, Gilei būtų pasisekę gyvenime, jei ne Meimė Troter?“

Atsakiau, jog nežinau, tačiau tai nebuvo gryna tiesa. Esu įsitikinusi, kad nė vienam vaikui nepavyktų atsistoti ant kojų ir pradėti dorą gyvenimą be suaugusiojo pagalbos.

Kaip ir buvo numatyta programoje, kiekvienas susitikimo dalyvis gavo po knygą, todėl pasibaigus pokalbiui kaliniai išsirikiavo į eilę autografo.

„Kuo tu vardu?“ – paklausiau jauno vyriškio, kai šis padavė man savo knygą.

„Oi, aš ne sau, – tarė jis. – Norėjau paprašyti autografo savo dukrai. Jos vardas Angelė.“

Tai buvo gana jaudinanti popietė, tačiau iš viso to, ką išgirdau, man labiausiai ramybės nedavė tasai vienintelis sakinyss. Panorau parašyti knygą apie Angelę, kurios tėvas sėdi kalėjime.

Tačiau viena idėja, kaip aš dažnai sakau savo studentams, nebūtinai virsta romanu. Jeigu mėgintumėte parašyti knygą remdamiesi tik viena vienintele idėja, tikriausiai nepasistūmėtumėte toliau trečiojo skyriaus. Gerai istorijai išausti vieno siūlo neužtenka – jų reikia kur kas daugiau. Praėjus daugybei metų nuo tos dienos kalėjime, kartą nuvykau į Kaliforniją ir viena draugė davė man paskaityti žurnalą, kurį redagavo jos vyras. Galiniame viršelyje, po įspūdinga Kasiopėjos A supernovos nuotrauka, buvo parašyta:

Kai teleskopas Čandra šių metų rugpjūčio mėnesį padarė pirmąją nuotrauką, jis įamžino ne tik dar vieną žvaigždę danguje, bet ir jos daleles, pasklidusias po visą galaktiką.

Silicis, siera, argonas, kalcis bei geležis – tai tik keletas iš visų elementų, kuriuos nuotraukoje užfiksavo rentgeninio diapazono teleskopas Čandra. „Tai dalelės, iš kurių ir mes esame sudaryti“, – teigė projekte dalyvavęs mokslininkas.

Šiurpas, kurį atpažįsta kiekvienas rašytojas, perbėgo mano kūnu. Supratau, jog tuose žodžiuose radau idėją knygai. Galop pastebėjau, kad tai ir buvo tasai trūkstamas siūlas, kurio man reikėjo Angelės istorijai parašyti.

Persisotinusi visuomenė atstūmė Angelę. Jos tėvas kalėjime, o motina taip ir nepasistengė dorai atilikti savo pareigos. Pati viena Angelė turi kovoti už save. Vieno kritiko teigimu, ji yra netgi per daug tobula. Tačiau Angelė nėra per daug tobula – priešingai – ji per daug susikrįmusi. Jokiam vaikui ant pečių neturėtų kristi blogos tėvystės našta – juolab tokiai jaunai mergaitei. Tačiau Angelė šią našta neša, kenčia aplinkinio pasaulio įžeidinėjimus, panieką, kol galop vieną žvaigždėtą naktį kažkoks paslaptingas nepažįstamasis pareiškia, kad ji sudaryta iš tų pačių dalelių kaip ir žvaigždės. Svargsčiau, ką toksai pasakymas galėtų reikšti vaikui, kurį visas pasaulis laiko šiukšle? Prisakyčiau Angelei dvi meimes troter: žvaigždžių žmogų ir panelę Lizą, taigi neabejoju, jog ji išsikapanos.

Parašiau šią knygą tai gausybei Angelų šiame pasaulyje. Viliuosi, jie ją suras. Taip pat tikiuosi, kad tie, kuriems labiau pasisekė gyvenime, atvira širdimi sugebės pažvelgti į Angelus, vaikščiojančius tarp mūsų, ir prisimins, kad mes visi padaryti iš tos pačios medžiagos kaip ir žvaigždės.

Katherine Paterson, 2015 m.

PIRMAS SKYRIUS

Noras, pasiųstas į dangų

Angelė stovėjo prie kriauklės ir plovė indus po vakarienės. Staiga kažkas suspigo. Ji pamanė, jog tai toji porelė iš viršaus pradeda savo naktines rietenas. Buvo gana vėlus metas, ji užtruko virtuvėje, nes ilgai laukė vakarienės vildamasi, kad Verna šį penktadienį grįš laiku ir jie trise pavalgys kaip normali šeima.

Tačiau, kai po dar vieno spygtelėjimo pasigirdo verksmas, Angelė galop suprato, iš kur sklinda tie garsai. „Bernis!“ – ištare mintyse ir nė nenusišluosčiusi muiluotų rankų nukubėjo koridoriumi į svetainę. Bernis sėdėjo ant kilimo ir pasikūkčiodamas vėpsojo į sofą. Ant nudrengtos pagalvėlės šokčiojo liepsnos liežuviai.

– Ką darai? – suriko ir išmušė jam iš rankos pradarytą degtukų dėžutę. Degtukai pažiro ant kilimo. – Nori mus visus pražudyti?

– Aš tik norėjau pažiūrėti, ar pagalvėlė tikrai užsidegs, – sriūbaudamas ėmė teisintis Bernis.

Angelė nulėkė atgal į virtuvę ir pačiupusi dubenį, kuriame prieš tai plovė indus, grįžo prie ugnies. Atbėgusi šliūkstelėjo pamazgas ant sofos ir piktai šnypšdama liepsna galiausiai užgeso. Mergaitė stovėjo kaip įbesta ir stebėjo kylančius garus, širdis daužėsi kaip patrakusi. Paskui atsitokėjusi suriko:

– Dievaži, Berni Morganai, kiek tau metų?!

– Septyneri, – sumurmėjo jis.

– O elgiesi kaip dvimetis! – tarė ir padėjusi dubenį priklaupė ant žemės norėdama surinkti išsibarsčiusius degtukus. Rankos virpėjo. – Šituos padėsiu atokiau ir kad man daugiau jų neliestum, supratai?

Baigusi ji pakilo nuo grindų ir tarė:

– O dabar nunešk dubenį į virtuvę.

Bernis nusekė paskui ją koridoriumi barškindamas plastikiniame dubenyje likusius indus.

– Tik nesakyk mamai, – paprašė.

– Koks skirtumas, ar pasakysiu mamai, ar ne. Vos tik įžengusi pro duris ji iškart užuos dūmus ir supras, kad kažkas įvyko. Prisiekiu, tu išvesi mane iš proto, jeigu iki tol mūsų abiejų nenugalabysi.

Pasistiebusi Angelė padėjo degtukus į pačią aukščiausią lentyną, kurią tik galėjo pasiekti. Bernis su trenksmu numetė dubenį ant grindų.

– Kur susiruošei? – sušuko Angelė pavymui.

– Prie televizoriaus. Su tavim neįmanoma susišnekėt.

Ji įkėlė dubenį atgal į kriauklę ir nužingsniavo koridoriu mi į svetainę. Pastvėrusi pultelį jam iš rankos numetė šalin ant permirkusios sofos. Visas kambarys dvokė.

– Liaukis! – sušuko Bernis.

– Manai, dabar gali sau sėdėti ir žiūrėti televizorių, lyg nieko nebūtų nutikę? Tu rimtai? – Tai pasakiusi čiupo Bernį už rankos ir akimirksniu pastatė ant kojų. – Dabar mes išeisim laukan ir palauksim, kol grįš mama, o tada galėsi jai papasakoti, kokią kvailystę čia iškrėtei.

Angelei – beveik dvylika, bet savo šeimoje ji kartais jaučiasi vienintelė suaugusioji, turinti ruošti pietus, prižiūrėti užsispyrėlį broliuką, nuspėti, kaip elgsis nerūpestinga ir greit užsiplieskianti mama ir pasirūpinti, kad kiekvieną šeštadienį visi laiku atvyktų į kalėjimą aplankyti tėčio. Tačiau ne viskas Angelės gyvenime tamsu ir niūru – paslaptingas nepažįstamasis supažindina mergaitę su žvaigždėmis ir žvaigždynais bei primena, kad mes visi, kad ir kokie maži būtume, esame sudaryti iš tų pačių dalelių, kaip ir šie didingi dangaus šviesuliai.

Rašytoja Katherine Paterson (g. 1932 m.) vertinama skaitytojų ir kritikų už daugybę puikių knygų, iš kurių žymiausios – „Tiltas į Terabitiją“ ir „Smarkuolė Gilė Hopkins“. Už nuopelnus vaikų literatūrai Katherine Paterson apdovanota Hanso Christiano Anderseno medaliu.

Redaktorė **Giedrė Kmitienė**

Korektorė **Erika Merkytė-Švarcienė**

Maketavo **Miglė Dilytė**

Tiražas 2000 egz.

Išleido leidykla „Niekio rimto“

Dūmų g. 3A, LT-11119 Vilnius

www.niekorimto.lt

Spausdino UAB „ScandBook“

Gamyklos g. 23, LT- 96155 Gargždai

Tylėdami jiedu abu dar ilgai žiūrėjo į dangų.

– Angele, – galop prašneko jis, – o kodėl žvaigždės šviečia?

– Jos dega, Berni.

– O, – ištarė ir jo akyse sužiro žvaigždžių ugnis.

Angelei dar nėra dvylikos, bet ji negali sau leisti būti nei vaiku, nei paaugle. Ji turi išdykusį broliuką, kurį nuolat reikia prižiūrėti, nerūpestingą mamą ir tėtį, kuris sėdi kalėjime. Ir ji nežino, kad netrukus jos laukia nauji rūpesčiai ir išbandymai.

Tai pasakojimas apie stiprybę, rūpestį ir gebėjimą atrasti gražius dalykus net ir tomis aplinkybėmis, kai, regis, viskas slysta iš rankų. Apie tai, kad tokiomis akimirkomis mes patys sau galime tapti Šiaurine žvaigžde, kuri stovi vietoje ir visiems paklydusiems keliautojams kantriai rodo kelią. Juk mes visi sudaryti iš tų pačių dalelių, kaip ir žvaigždės.

Kita autorės knyga –

www.niekorimto.lt

Užsuk, net jei tu ir ne vaikas

ISBN 978-609-441-582-1

9 786094 415821